

Asia: VN/11212/2025

Lausuntopyyntö yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen linjausluonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Miten arvioitte yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen linjauksiksi valitun viiden suuntaviivan tarkoituksenmukaisuutta ja vaikuttavuutta kokonaisuutena?

Uudenmaan Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta.

Pidämme tärkeänä, että yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen merkitys tunnistetaan osana suomalaista koulutusjärjestelmää. Luonnoksessa korostuvat myönteisesti oma-aloitteisuus, vastuunkanto, yhteistyötaidot, luovuus, ongelmanratkaisukyky, aktiivinen kansalaisuus ja tulevaisuuskon vahvistaminen. Nämä ovat taitoja, joita tarvitaan opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnan jäsenenä.

Luonnoksen vahvuutena on yrittäjyyskasvatuksen laaja ymmärrys. Tavoitteena ei ole kasvattaa kaikista lapsista ja nuorista yrittäjiä, vaan vahvistaa tietoja, taitoja ja asenteita, jotka tukevat toimijuutta muuttuvassa maailmassa. Samalla pidämme tärkeänä, että yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen erityisluonne näkyy linjauksessa nykyistä selkeämmin.

Luonnos sisältää paljon kannatettavia tavoitteita osallisuudesta, työelämävalmiuksista, vuorovaikutuksesta, hyvinvoinnista ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Paikoin jää kuitenkin epäselväksi, mikä erottaa yrittäjyyskasvatuksen muusta kasvatuksesta ja koulutuksesta. Yrittäjyyskasvatuksen oma näkökulma on mahdollisuuksien tunnistaminen, aloitteellisuus, vastuun ottaminen, riskien arviointi sekä kyky muuttaa ideat käytännön teoiksi ja arvoksi muille.

Yrittäjyyttä on syytä demystifioida. Yritysmuotoisesti toimitaan yhä moninaisemmissa yhteyksissä ja yhä useammin myös aloilla ja tehtävissä, joita ei perinteisesti ole mielletty yrittäjyyden ytimeen. Yritysmuoto mahdollistaa uuden kehittämistä, palveluiden tuottamista, yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemista, luovaa työtä ja ammatillisen osaamisen hyödyntämistä erilaisissa toimintaympäristöissä. Moni nuori tulee uransa aikana toimimaan faktisesti yrittäjänä. Siksi yrittäjyyskasvatuksen tulee yleisten valmiuksien lisäksi antaa realistinen käsitys siitä, mitä yrittäjänä toimiminen ja yritystoiminta käytännössä tarkoittavat. Yrittäjyyttä ja yritystoimintaa on perusteltua käsitellä koulutuksessa realistisesti ja arvostavasti, tunnistaen yrittäjien kantama riski ja vastuu sekä yrittäjyyden merkitys osana yhteiskunnan kestävästä kehitystä ja hyvinvointia.

Talousosaamisen osalta luonnos painottuu vahvasti oman talouden hallintaan, kuluttamiseen, säästämiseen ja taloudelliseen hyvinvointiin. Nämä ovat tärkeitä taitoja, mutta eivät yksin riitä. Uudenmaan Yrittäjät katsoo, että OKM:n linjauksessa tulisi tunnistaa nykyistä selkeämmin yritystalouden perusteiden ymmärtäminen osaksi talousosaamista.

Yrittäjyys- ja yritystalouden osaamista tulisi käsitellä tasapainoisesti osana yleissivistystä, ei vain yrittäjäksi aikovien erityisosaamisena. Suomi on sosiaalinen markkinatalous, jossa yritykset tuottavat suuren osan arjen palveluista, työpaikoista, innovaatioista ja verotuloista. Siksi oppijoiden tulisi ikätasoisesti ymmärtää, mitä tarkoittavat esimerkiksi liikevaihto, kustannukset, kate, tulos, kassavirta, investointi, verotus, palkka, sivukulut, yrittäjän tulo, hinnoittelu ja riski. Näiden käsitteiden ymmärtäminen auttaa toimimaan markkinataloudessa työntekijöinä, yrittäjinä, asiakkaina, kumppaneina, äänestäjinä, yhteiskunnallisina päättäjinä ja tarvittaessa myös sen kriittisinä arvioijina.

Pidämme myönteisenä, että luonnoksessa korostetaan toiminnallisuutta, kokeiluja ja epäonnistumisesta oppimista. Samalla on huolehdittava, ettei yrittäjyyskasvatus jää yleiseksi projektityöskentelyksi. Yrittäjyyteen kuuluu kysymys arvon luomisesta: kuka on asiakas tai käyttäjä, mikä ongelma ratkaistaan, miksi joku olisi valmis maksamaan ratkaisusta, mitä ratkaisun tuottaminen maksaa ja milloin toiminta on kestävällä pohjalla.

Yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen tavoitteellinen vahvistaminen edellyttää niiden systemaattista integrointia opettajankoulutukseen. Nykytilanteessa opettajien osaaminen rakentuu liiaksi täydennyskoulutuksen ja yksittäisten toimijoiden varaan, mikä johtaa osaamisen epätasaisuuteen eri koulujen ja alueiden välillä. Erityisesti perusopetuksen opettajankoulutuksessa nämä tulee määritellä osaksi opettajien ydinkompetenssia: yrittäjyys- ja talousosaaminen tulee sisällyttää opettajankoulutuksessa niin opetussuunnitelmiin, pedagogisiin opintoihin kuin opetusharjoitteluun.

Uudenmaan Yrittäjät pitää myönteisenä työelämäyhteistyön korostamista. Käytännön toteutuksen kannalta olisi kuitenkin tärkeää kuvata nykyistä selkeämmin, miten koulujen, oppilaitosten, kuntien, yritysten ja yrittäjyyskasvatuksen tukiorganisaatioiden yhteistyötä vahvistetaan. Yritysyhteistyön tulee olla osa opetuksen ja koulutuksen järjestäjien suunnitelmallista toimintaa, ei jäädä yksittäisten kuntien, koulujen, opettajien tai yrittäjien aktiivisuuden varaan.

Jokaisella opetuksen ja koulutuksen järjestäjällä tulisi olla paikalliseen tai alueelliseen elinkeinoelämään kytkeytyvä yrittäjyyskasvatuksen yhteistyömalli, jossa sovitaan vuosittain konkreettisista toimista oppijoiden yritys-, yrittäjä- ja työelämäkontaktien vahvistamiseksi. Tämä tukee myös alueiden ja kuntien pitkän aikavälin elinvoimatyötä.

Luonnoksen keskeinen haaste on konkretian vähäisyys. Asiakirja kuvaa tavoitteita, mutta jättää avoimeksi, miten niiden toteutuminen varmistetaan eri koulutusasteilla ja eri puolilla Suomea.

Uudenmaan Yrittäjät näkee, että linjausten toteutumisen arvioimiseksi tarvitaan kevyttä valtakunnallista seurantaä siitä, vahvistuvatko yrittäjyyskasvatus ja talousosaaminen tosiasiallisesti oppijoiden arjessa. Seurannassa voidaan tarkastella esimerkiksi yritys- ja yrittäjäkontaktien, yrittäjämäisten projektien, yritystalouden perusteiden, opettajien osaamisen sekä alueellisten yhteistyörakenteiden toteutumista.

Uudenmaan Yrittäjät esittää, että jatkovalmistelussa:

- kirkastetaan yrittäjyyskasvatuksen oma rooli ja tavoitteet

- tunnistetaan yritystalouden perusteiden ymmärtäminen nykyistä selkeämmin osaksi talousosaamista
- tuodaan yrittäjyys esiin opittavana taitokokonaisuutena
- vahvistetaan opettajien osaamista osana opettajankoulutusta
- kuvataan konkreettisemmin koulutuksen ja työelämän yhteistyörakenteita
- tarkennetaan linjausten seuranta ilman tarpeetonta hallinnollista kuormaa
- varmistetaan hyvien käytäntöjen leviäminen alueellisesti ja valtakunnallisesti

1. Innostamme toiminnan ja kokeilun avulla yrittäjämäiseen toimintatapaan

-

2. Tarjoamme joustavia mahdollisuuksia yrittäjyys- ja talousosaamisen edistämiseen

-

3. Vahvistamme kasvatuksen ja koulutuksen parissa työskentelevien osaamista pitkäjänteisesti uudella ja päivittyvällä tiedolla

-

4. Valmistaudumme ja valmennamme tulevaisuuteen

-

5 Työskentelemme kestävän tulevaisuuden puolesta

-

Muut mahdolliset huomiot linjausluonnoksesta

-

Yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen linjausluonnoksen liitteessä 2 on esimerkinomaisesti lueteltu organisaatioita, jotka tarjoavat kouluille ja oppilaitoksille tukea, asiantuntemusta ja toimintamalleja yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen toteuttamiseen. Mitä organisaatioita liitteeseen 2 olisi syytä lisätä? Ilmoita organisaatio, lyhyt kuvaus sen päätehtävästä ja keinoista, joilla organisaatio tukee kouluja ja oppilaitoksia yrittäjyyskasvatuksessa ja talousosaamisen edistämisessä.

-

Ovaska Petri
Uudenmaan Yrittäjät

